

Förelägganden och förbud

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

Förelägganden och förbud är de främsta administrativa sanktionsmedel som kontrollmyndigheten kan använda när en uppföljning visar att ett företag inte har åtgärdat brister eller har åtgärdat dem på ett otillfredsställande sätt.

Den 14 december 2019 började stora delar av förordning (EU) 2017/625 samt flera andra EU-förordningar om offentlig kontroll att tillämpas.

Samtidigt upphörde följande förordningar att gälla:

- Förordning (EG) nr 854/2004
- Förordning (EG) nr 882/2004

Viss information på denna sida kan därför vara inaktuell. Omarbetade sidor publiceras löpande. Se översättningstabellerna i bilaga V i förordning (EU) 2017/625 för att få ledning till den nya korrekta laghänvisningen.

När kan förelägganden och förbud användas?

Rättsligt stöd för att besluta om föreläggande eller förbud finns i både artikel 54 i förordning (EG) nr 882/2004 och 22 § livsmedelslagen (2006:804).

Förelägganden kan användas till exempel för att kräva in en åtgärdsplan som inte lämnats in eller för att göra livsmedelsföretagaren skyldig att omedelbart vidta rättelse av konkreta fel som inte åtgärdats inom rimlig tid. Det centrala med föreläggande är att det ställer krav på mottagaren att agera på ett visst sätt. Förbud däremot ställer krav på mottagaren att avstå från att agera på ett visst sätt. Situationen får avgöra om det är mest lämpligt med ett förbud eller föreläggande.

Ett föreläggande eller förbud består alltid av ett krav som anger vad mottagaren ska göra eller avstå från att göra. Det är viktigt att innehållet i denna del är så tydligt som möjligt. Vidare bör man ange en tidpunkt för när förpliktelsen ska vara uppfylld respektive när förbudet börjar gälla.

Av beslutet ska även framgå författningsstöd för beslutet. Med detta menas en artikel i EU-förordning, paragraf i lag, förordning och/eller föreskrift som anger företagarens förpliktelser i det aktuella avseendet. Som lagstöd ska även anges den bestämmelse som ger myndigheten rätt att vidta åtgärder.

Exempel på angivande av lagstöd

- Företaget saknar rutiner för skadedjursbekämpning. Myndigheten förelägger företaget att skapa sådana rutiner. I beslutet bör anges att myndigheten fattar beslutet med stöd av artikel 54 h) i förordning (EG) nr 882/2004. Vidare bör anges att företaget enligt artiklarna 4.2, 5.1 och kapitel IX i bilaga II till förordning (EG) nr 852/2004 ska inrätta, genomföra och upprätthålla förfaranden för skadedjursbekämpning.

- Företaget säljer livsmedel som i något avseende är märkta i strid med bestämmelserna i förordning (EU) 1169/2011 om livsmedelsinformation. Myndigheten förbjuder företaget att släppa ut varorna på marknaden. Som lagstöd anges den aktuella bestämmelsen i 54 b) i förordning (EG) nr 882/2004.

Om beslutet förenas med vite ska aktuell bestämmelse i viteslagen (1985:2006) och även 23 § livsmedelslagen (2006:804) anges. Om myndigheten beslutar att beslutet gäller omedelbart även om det överklagas ska 33 § livsmedelslagen anges.

Viten

Förutom lagstöd ska även bakgrund och omständigheter till att beslutet fattas, skäl för beslutet ("motivering") och hänvisning vid överklagande ("hur man överklagar beslutet") finnas med.

Proportionalitetsprincipen

En myndighetsåtgärd ska vara proportionerlig. Det bör därför framgå av motiveringen varför ett föreläggande behövs, till exempel att tidigare tillsägelser från kontrollmyndigheten inte har följts eller att det rör sig om en allvarlig avvikelse från lagstiftningen i förhållande till kraven på hygien och redlighet.

Brister i företagarnas rutiner

EU-bestämmelserna är ofta allmänt formulerade och innehåller ett mått av flexibilitet i form av begrepp som "när så är nödvändigt", "adekvat", "ändamålsenlig" och liknande. Särskild omsorg måste därför läggas ner på motiveringen av beslutet. Det måste exempelvis klart framgå att den avvikelse eller de avvikelser som konstaterats innebär att kraven på livsmedelssäkerheten eller redligheten inte följs.

Som stöd för bedömningen kan du till exempel hänvisa till branschriktlinjer. I beslutet måste också framgå kopplingen mellan de konstaterade avvikelserna och bestämmelserna/ lagstiftningen. Till exempel bristande rengöring av arbetsbänkar och de krav på rutiner och faroanalys som finns i artikel 5 i förordning (EG) nr 852/2004.

Av motiveringen till beslutet måste det alltså framgå exempel på de avvikelser som visar att ett systemfel förekommer. Avvikelsekoppling till lagstiftningen ska också framgå. Det betyder att det ska framgå av motiveringen vilka artiklar som livsmedelsföretaget bryter mot och varför de avvikelserna innebär att rutinerna inom företaget brister.

Ett exempel på det är att man vid kontroll funnit att arbetsytorna i till exempel köket är dåligt rengjorda, vilket inte skulle ha varit fallet om företaget haft en fungerande rutin för rengöring och en fungerande uppföljning av rengöringsrutinen.

Om livsmedelsföretaget har bra rutiner som kan sägas uppfylla kraven i artikel 5 i förordning (EG) nr 852/2004, men som i praktiken visar sig inte fungera, får föreläggandet inriktas på att kräva att företaget följer de ändamålsenliga rutiner som finns.

Av motiveringen bör framgå att de brister som kommit fram vid kontroll visar att systemet inte fungerar i praktiken, det vill säga att det inte är ändamålsenligt och/eller att företaget inte följer sitt system/sina rutiner.

Företaget föreläggs att följa sina rutiner och revidera de delar i systemet och/eller de rutiner som inte är ändamålsenliga. Man betraktar alltså de konkreta bristerna som symptom på att företagets rutiner inte fungerar.

Senast uppdaterad 9 juni 2020 Ansvarig grupp SV_FMS